

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

27 יוני 2013

ה"פ 43401-07-11

- 1 לדיון ולהפקת משמעויות ותובנות אישיות. לטענתם, יש לדחות את טענת הנתבע כי
 2 השימוש אינו הוגן בשל אופיו המסחרי, משום שלמרות שהמורים גובים שכר לימוד
 3 מתלמידיהם מדובר על תשלום עבור ההוראה ולא עבור עתקים של היצירה וכן משום
 4 שהאופי החינוכי והטרנספורמטיבי של השימוש גובר על כל היבט של מסחריות.
 5 בניסבות העניין, לא מצאתי ממש בטענה זו.
 6
- 7 כב. על אף שאני ער לחשיבות האיזון בין זכויות המרצה בהרצאותיו ובין חופש הפעולה של
 8 סטודנטים השומעים הרצאות, חייבת בחינת הפעולות על-פי סעיף 19(א) לחוק, באשר
 9 למטרות השימוש ואופיו להתייחס לשאלה המהותית, האם לשימוש אופי שפוגע
 10 בסחירות היצירה.
 11
- 12 כג. בענייננו, התובעים פועלים תמורת תשלום, ואף אם הם גובים סכום צנוע עבור
 13 ההרצאות המועברות על-ידם - זהו מקור לפרנסתם, כאמור בסעיף 10 לכתב התביעה.
 14 הגם שהדברים נאמרים בשם אומרים ולמרות שהתרשמתי כי קיימת לתובעים כוונה כנה
 15 להפיץ את דבריה של ימימה ז"ל, כוונה זו או כל ערך חברתי אחר, אין בהם כדי לגרוע
 16 מאופיו המסחרי של השימוש.
 17
- 18 כד. בהרצאות המועברות על-ידי התובעים טמון פוטנציאל לפגיעה ממשית בנתבע, במיוחד
 19 אם ירצה בעתיד לקיים הרצאות בעצמו או על-ידי מי מטעמו. לפיכך מצאתי כי אין
 20 בשימוש שעושים התובעים בהרצאותיה של ימימה ז"ל שימוש הוגן.
 21
- 22 כה. בנוסף, אני סבור כי למרות שימימה ז"ל הביעה בשיעוריה נכונות להכשיר את תלמידיה
 23 להורות "חשיבה הכרתית" (כעולה מנספח 5 לתצהירו של התובע 2), אין בכך כדי
 24 להעביר את זכויות היוצרים בהרצאותיה או ליתן להם רשות להעתיק מהן. על-פי סעיף
 25 37(א) לחוק, "זכות יוצרים ניתנת להעברה בחוזה או על פי דין, ורשאי בעל הזכות
 26 לתת לגביה רישיון ייחודי או רישיון שאינו ייחודי". בנוסף, נקבע בסעיף 37(ג) כי
 27 "חוזה להעברת זכות יוצרים או למתן רישיון ייחודי לגביה, טעון מסמך בכתב".
 28
- 29 אילו הייתה ניתנת רשות מפורשת בכתב להעתיק מהרצאותיה של ימימה ז"ל, ייתכן כי
 30 ניתן היה לקבל את טענת התובעים הנסמכת על פסק הדין בעניין ברים נ' מגדלור, (ע"א
 31 414/84 ברים נ' מגדלור פ"ד לט(3) 109 (1985)), ואשר לפיו ניתן ללמוד על הסכמת

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

27 יוני 2013

ה"פ 43401-07-11

- 1 המערערת שם להעתיקת מאמרה מעצם העובדה שלא הסתייגה ממתן הרשות בכתב
 2 במשך שנתיים, ובכך גם לקבל את הטענה שלפיה הנתבע ידע כי התובעים עושים
 3 שימוש בהרצאותיה של ימימה ולא מנע זאת. אך נסיבות ענייננו שונות ואין להסיק
 4 מהמקרה ההוא על העניין שלפנינו.
- 5
- 6 כו. על-כן הגעתי לכלל מסקנה כי השימוש שעושים התובעים בהרצאותיה של ימימה אינו
 7 שימוש מותר.
- 8
- 9 כז. על אף המסקנה שאליה הגעתי לעיל, החלטתי לקבל את התביעה, אם כי בהסתייגות
 10 שתפורט בהמשך הדברים להלן.
- 11
- 12 כח. כאמור, "חשיבה הכרתית" הינה, רעיון שאינו מוגן בזכויות יוצרים. ההבחנה בין רעיון
 13 לביטוי היא לעיתים קשה ולא ברורה לחלוטין, וכך גם במקרה שלפנינו: התובעים ביקשו
 14 בתובענתם להצהיר כי הם "רשאים להורות וללמד את הרעיונות, שיטת החשיבה
 15 ("האופן") והפילוסופיה שמכונה לימודי חשיבה הכרתית... המבוססים על דברים
 16 שלימדה ימימה אביטל, ז"ל..." (ההדגשה במקור – י.ש.). בכך ביקשו למעשה
 17 להשתמש ברעיונות שלמדו אצל ימימה ז"ל ועל כן תביעתם התקבלה.
- 18
- 19 יחד עם זאת בגוף התובענה, פירטו התובעים כיצד הם מביאים לידי ביטוי רעיונות אלה
 20 והתברר כאמור כי נחצה קו הגבול בין הרעיון שאינו מוגן לבין הביטוי המוגן.
- 21
- 22 אמנם בהיבט רחב לא קיים שום דבר מקורי, אלא כל המצאה או "רעיון" הם פיתוח של
 23 המצאה או "רעיון" קודמים; אך בכל מקרה יש לבחון, אם בפועל הוסיף פלוני משהו
 24 מקורי משלו ל"רעיון" או ל"ישום" קודם (ואז עבודתו אינה מפירה, אף על-פי שאת
 25 היסודות לעבודתו המקורית הוא שאב ממקור אחר), או שהוא העתיק בדרך מוסווית
 26 מה שעשה אחר, בלי שבפועל הוא יצר משהו מקורי משלו;
- 27
- 28 בענייננו, נראה כי התובעים לא הפעילו שיקול דעת בבחירת דרך הביטוי המסוימת של
 29 הרעיון ואין בהרצאות המועברות על ידם תוספת "מקורית" על הרצאותיה של ימימה
 30 ז"ל. הם העתיקו מה"חלקים" שחיברה והתבססו עליהם בשיעוריהם בדיוק כפי שעשתה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

27 יוני 2013

ה"פ 43401-07-11

1 היא בהרצאותיה. בכך הפרו לכאורה את זכות היוצרים שלה ולא ניתן לאפשר להם
 2 להמשיך לעשות כן.
 3
 4 כט. עם זאת, ודאי רשאים התובעים ללמד לימודי חשיבה הכרתית כפי שהם מבינים זאת
 5 ואף בהתבסס על הדברים שלמדו אצל ימימה ז"ל ובמובן זה תביעתם מתקבלת, ובלבד
 6 שלא יעשה שימוש בהרצאותיה של ימימה או בחלקים מהותיים מהן לצורך הלימוד.
 7
 8 ל. בשולי הדברים אעיר כי לא מצאתי לנכון לדון במקגרת תובענה זו בטענות שהעלה
 9 הנתבע בדבר השימוש שעושים הנתבעים בשמה של ימימה ז"ל וביניהן טענה בדבר
 10 פגיעה בזכות פרסום, עשיית עושר ולא במשפט, גניבת עין, התערבות לא הוגנת,
 11 פגיעה בזכות הקניין וחוסר תום לב. מקובלת עלי עמדת התובעים כי טענות אלו אינן
 12 רלוונטיות לסעד המבוקש, וכי לא הונחה כל תשתית עובדתית מצד הנתבע להוכחתן.
 13 ככל שיחפוץ מי מהצדדים להעלות טענות בדבר שימוש בשמה של ימימה ז"ל בהליך
 14 נפרד, שמורה לו הזכות לעשות כן.
 15

16 נוכח האמור מתקבלת התובענה, בכפוף לסייג שהוזכר בסעיף כט' לעיל.

17 בנסיבות העניין אין צו להוצאות.
 18
 19

20 המזכירות מתבקשת להמציא עותק פסק הדין לב"כ הצדדים.

21 זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום מהמצאת פסק הדין.

22 ניתן היום, י"ט תמוז תשע"ג, 27 יוני 2013, בהעדר הצדדים.
 23

יעקב שפסר, שופט

24
 25
 26
 27